

Vier plateelbakkerijen in Purmerend (1895-1907)

Wed. N.S.A. Brantjes & Co (1895-1904)

De firma Brantjes werd in 1895 in Purmerend opgericht door Clementine Brantjes, de weduwe van de oventegelfabrikant en houthandelaar Nicolaas Brantjes (1844-1886), en door Egbert Estié (1865-1910), die de eerste drie jaar waarschijnlijk de artistieke leiding over de fabriek had. Estié vertrok in 1897 naar Gouda waar hij de plateelbakkerij Zuid-Holland oprichtte.

De firma Brantjes was gevestigd in het oude fabriekscomplex van de voormalige tegelfabriek aan de Neckerstraat. Het bedrijf had in 1895 46 werknemers in dienst van wie er 35 schilder waren. Deze plateelschilders voorzagen het 'voorgebakken' aardewerk van een decoratie, meestal een beschildering van florale motieven op een donkere ondergrond. De decoraties vertonen verwantschap met de ontwerpen van T.A.C. Colenbrander bij de plateelbakkerij Rozenburg in Den Haag, ongeveer tien jaar daarvoor. Waarschijnlijk begon Brantjes in de beginjaren met imitatie van Delfts blauw. Daarnaast komen beschilderingen voor op een lichte, crèmekleurige ondergrond uitgevoerd in een arceertechniek die waarschijnlijk door Estié uit Den Haag was meegenomen. In hoofdzaak bestond de productie daarna echter uit de groep met bonte beschilderingen. In de nadagen van de fabriek werd getracht met populaire beschildering van landschapjes de verkoop te vergroten.

Vier plateelbakkerijen in Purmerend (1895-1907)

NV Haga (1904-1907)

Haga ontstond in 1904 uit een samengaan van de N.V. Terracotta- en Aardewerkfabriek 'Haga' te Den Haag en de Wed. N.S.A. Brantjes & Co. Het bedrijf was gevestigd in hetzelfde gebouw als Brantjes aan de Neckerstraat in Purmerend. De Haagse fabriek had in 1903 de failliete boedel van de beeldenfabriek H.F. Antheunis in Den Haag gekocht. Het is dan ook niet verwonderlijk dat Haga, behalve vazen, tegeltableaus en serviezen ook plastieken ging maken. De mallen en figuren voor deze beeldjes stammen deels uit de fabriek van Antheunis en waren door Haga overgenomen. De modellen voor deze beeldjes werden door toentertijd bekende beeldhouwers gemaakt, zoals August Falise, Toon Dupuis, Henri Teixeira de Mattos, Carl Wirtz, Johan Altorf en Chris van der Hoef. Hoewel Haga met deze plastieken een specialisme in de Nederlandse aardewerkindustrie nastreefde, is dit commercieel nooit een succes geworden.

Haga was maar een kort leven beschoren: de fabriek werd in 1907 overgenomen door 'Voorheen Amstelhoek' in Amsterdam. Toch heeft men kans gezien op keramisch gebied te experimenteren en te specialiseren. De resultaten waren soms van grote kwaliteit en vernieuwend. Zo kreeg Chris Lanooy van technisch leider Gerrit Offermans (afkomstig van de Porceleynse Fles te Delft en na Purmerend oprichter van St. Lucas te Utrecht) de gelegenheid te experimenteren met lusterglazuur. Dit glazuur gaf het aardewerk een mysterieuze metaalglans. Chris van der Hoef ontwierp voor Haga enkele serviezen, plastieken, schotels en vazen die tot de meest geslaagde producten van Haga kunnen worden gerekend, evenals de ontwerpen van E.J. Bruins (geometrische decors) en van H. Veldhuis (kaststel).

Vier plateelbakkerijen in Purmerend (1895-1907)

Jb. Vet & Co (1903-1906)

In 1903 richtten de Purmerendse broers Klaas en Jacob Vet de firma Jacob Vet & Co op, die de derde aardewerkfabriek van Purmerend zou worden: de Plateelbakkerij Purmerend. De fabriek was gevestigd aan de overzijde van de Where bij de spoorbrug in de gebouwen van de voormalige wasfabriek der heren Brantjes. Klaas had in Amsterdam als modelleur bij de Distel gewerkt en Jacob (zakelijk leider) bij Brantjes als plateelschilder.

Hun achtergronden komen terug in de producten van deze fabriek. Enerzijds vinden we een lichtgekleurd aardewerk met een matwit glazuur. Dit werk heeft een dun lineair decor in geel en blauw. Anderzijds maakte deze fabriek ook het donker beschilderde aardewerk à la Brantjes en Rozenburg, evenwel in een abstractere uitvoering. De fabriek maakte ook tegels. In het Purmerends Museum is het door Vet gemaakte tegeltableau te zien dat boven de ingang van de Stadstekenschool prijkte op de Gouw. In april 1906 brandde de fabriek af en werd de productie in 1907 voortgezet in Arnhem (Arnhemsche Faience Fabriek, met een haan als merkteken) tot halverwege de jaren '30.

Vier plateelbakkerijen in Purmerend (1895-1907)

L. Huisenga (1906-1907)

De broers Meine en Lambertus Huisenga probeerden in 1905 aan te sluiten bij het succes van de Purmerendse aardewerkfabricage. Zij vroegen een vergunning aan voor een oven achter de smederij van hun vader in de Koestraat. Lambertus was in 1898 als plateelschilder bij Brantjes begonnen en Meine was ontwerper in dienst van de firma Daalderop in Tiel en had ook ontwerpen voor Haga gemaakt.

Eind 1906 vroegen de broers een vergunning aan voor de oprichting van een plateelbakkerij vlakbij de buurtschap 't Kalf. In 1906 startte de productie. De producten van de Huisenga's tonen weliswaar verwantschap met die van de andere fabrieken, maar hebben toch een eigen stijl. In het voorjaar van 1907 verplaatsten zij het bedrijf naar Zaandam. Een brand in oktober 1907 betekende echter het definitieve einde van de fabriek.